

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"מ 26687-01-14 ואקאנס מלונות בע"מ נ' פקיד שומה אילת
ע"מ 9140-09-15 הרודס מלונות ספא ונופש בע"מ נ' מס הכנסה פקיד שומה אילת
ע"מ 11183-02-15 אחים שרבט (1989) בניה והשקעות בע"מ ואח' נ' פקיד שומה אילת
ע"מ 55136-01-15 ישרוטל בע"מ נ' פקיד שומה אילת
ע"מ 22572-01-15 בילאבונג מלונות נ' פקיד שומה באר שבע

בפני כבוד השופט גד גדעון

המערערות
1. ואקאנס מלונות בע"מ (המערערת בע"מ 26678-01-14)
2. בילאבונג מלונות (המערערת בע"מ 22572-01-15)
3. אחים שרבט (1989) בניה והשקעות בע"מ (המערערת בע"מ 11183-02-15)
4. הרודס מלונות ספא ונופש בע"מ (המערערת בע"מ 9140-09-15)
כולם על ידי ב"כ עו"ד פנחס רובין, עו"ד גיל גריידי ועו"ד שגיא פדוראנו
5. ישרוטל בע"מ (המערערת בע"מ 55136-01-15)
על ידי ב"כ עו"ד כרמית בר-און

נגד

המשיבים
פקיד שומה אילת (המשיב בע"מ 26687-01-14, ע"מ 11183-02-15 ו-
ע"מ 55136-01-15)
פקיד שומה באר שבע (המשיב בע"מ 22572-01-15)
על ידי ב"כ עו"ד ליאור קורן – פמד"א

חקיקה שאוזכרה:

[חוק עובדים זרים, תשנ"א-1991: סע' 1, סק 44 \(א\) \(6\)](#)
[חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952: סע' 2 \(א\) \(5\)](#)
[חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל \(תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004\), תשס"ג-2003: סע' 44, 44 \(ב\), 45](#)
[פקודת מס הכנסה \[נוסח חדש\] - לא מרובד](#)
[חוק החוזים \(חלק כללי\), תשל"ג-1973: סע' 28 \(א\), 61 \(ב\)](#)
[חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965](#)
[חוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו \(הסדרים כלכליים והוראות שונות\) \(תיקוני חקיקה\), תשנ"ה-1994](#)
[חוק העונשין, תשל"ז-1977](#)
[תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984](#)
[חוק למניעת הסתננות \(עבירות ושיפוט\), תשי"ד-1954: סע' 1](#)

מיני-רציו :

* המחלוקת בערעורים דנן, מתמקדת בסוגיית חיוב המערערות בתשלום היטל העסקת עובדים זרים, בגין מבקשי מקלט שהסתננו ארצה, מיבשת אפריקה.

* מסים – מס הכנסה – היטל על העסקת עובדים זרים

זהו פסק דין בחמישה ערעורים על שומות מס לפי מיטב השפיטה, שהוציא המשיב לכל אחת מהמערערות, בגין תקופות שונות. המחלוקת המשותפת למערערות, מתמקדת בחיוב המערערות בתשלום היטל העסקת עובדים זרים, בגין מבקשי מקלט שהסתננו ארצה, מיבשת אפריקה.

בית המשפט קבע כלהלן :

תכליתו של חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003 (להלן: "חוק ההיטל"), מתקיימת לא רק ביחס לעובדים זרים המוזמנים לישראל מראש ע"י מעסיקים, ואשר זוכים לאשרת עבודה, עימה נכנסים הם לתחומי המדינה, אלא גם ביחס למסתננים המגיעים לישראל, ומבקשים לעבוד בה, וזאת, ללא תלות בסיבה שבגינה נכנסו לארץ מלכתחילה.

לשון החוק, תומכת אף היא במסקנה, לפיה יש להחיל את ההיטל גם על העסקת מסתננים השוהים בארץ, באשר המשמעות הפשוטה של המונח "עובד זר", כוללת כל מי שנמצא בתחומי המדינה ועובד בה, ואשר איננו תושב המדינה.

נראה אפוא, כי כל עוד עומדות הוראות החוק, וכל עוד לא יפטור המחוקק את המעסיקים, מתשלום היטל בגין עובדים שהסתננו לישראל ומבקשים בה מקלט, במפורש, הרי שחלה חובת תשלום ההיטל, בגין העסקת עובדים אלה.

מכאן, כי לא נפל בהחלטות המשיבים, או בשומות פגם העשוי להצדיק התערבות בגדרם של הערעורים, ועל כן יש לדחותם.

פסק דין

1. זהו פסק דין בחמישה ערעורים על שומות מס לפי מיטב השפיטה, שהוציא המשיב לכל אחת מהמערערות, בגין תקופות שונות. המחלוקת המשותפת למערערות, מתמקדת בחיוב המערערות בתשלום היטל העסקת עובדים זרים, בגין מבקשי מקלט שהסתננו ארצה, מיבשת אפריקה. הדיון בערעורים אוחד בהסכמת הצדדים. הוחלט לדחות את הערעורים, ולהלן הנימוקים.

2. המערערות, הינן בעלים של בתי מלון באילת (המערערת מס' 5 ישרוטל בע"מ, הינה גם בעלת בתי מלון בסביבות ים המלח). בתקופות הרלוונטיות העסיקו המערערות עובדים ממדינות אפריקה, בעיקר מסודן ומאוריטניה, אשר הסתננו לישראל (להלן: "העובדים"). אין חולק על כך, כי העובדים לא הועסקו מכח היתרי העסקה, על-פי [חוק עובדים זרים](#), התשנ"א - 1991 (להלן: "חוק עובדים זרים"), אך הוכח, כי רשויות שונות של המדינה היו

מודעות להעסקת העובדים והיו מעוניינות בכך, ולעתים, אף הופנו עובדים מבקשי מקלט, אל מי מהמערערות, על ידי גופים של המדינה, לצורך עבודה. לכל אחד מהעובדים הוצא רישיון זמני לשהייה בישראל, על פי [סעיף 2 \(א\) \(5\) לחוק הכניסה לישראל](#) התשי"ב – 1952 (להלן: "[חוק הכניסה לישראל](#)"). המערערות שילמו לעובדים אותם העסיקו, שכר עבודה. המערערות לא שילמו בגין העובדים, היטל העסקת עובדים זרים על פי [סעיף 45 לחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל \(תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004\)](#), התשס"ג – 2003 (להלן: "[חוק ההיטל](#)").

3. המשיבים, פקידי השומה באילת ובבאר שבע, הוציאו למערערות שומות על פי מיטב השפיטה במסגרתה דרשו תוספות מס בגין היטל עובדים זרים – אשר לשיטתם חל על העסקת העובדים, מכוח חוק ההיטל – בהתייחס לעובדים מבקשי המקלט, אשר הועסקו על ידי המערערות, וכן קנסות והפרשי הצמדה וריבית שהצטברו על סכומי ההיטל.

למערערות מס' 1, חברת ואקאנס מלוונות בע"מ הוצאו ביום 19.12.13, שומה וצווים לשנים 2008 – 2010. סכומי ההיטל בהם חויבה המערערות לשנים האמורות (בהפחתת היטלים שדווחו על ידה ושולמו), הינם: בגין שנת 2008 – 94,297 ₪, ובתוספת קנס בגין אי ניכוי, קנס פיגורים, הצמדה וריבית עד מועד הוצאת השומה – [146,046 ₪](#); בגין שנת 2009 – 199,221 ₪, ובתוספת הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות עד מועד הוצאת השומה – [292,052 ₪](#); בגין שנת 2010 – 579,254 ₪, ובתוספת הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות עד מועד הוצאת השומה – [1,078,462 ₪](#).

למערערות מס' 2, בילאבונג מלוונות, שהינה שותפות, הוצאו ביום 14.12.14 שומה וצווים לשנים 2009 – 2012. סכומי הקרן של ההיטל בהם חויבה המערערות לשנים האמורות (בהפחתת היטלים שדווחו על ידה ושולמו), הינם: בגין שנת 2009 – 308,569 ₪, ובתוספת הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות עד מועד הוצאת השומה – [466,573 ₪](#); בגין שנת 2010 – 729,444 ₪, ובתוספת הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות עד מועד הוצאת השומה – [1,042,349 ₪](#); בגין שנת 2011 – 686,226 ₪, ובתוספת הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות עד מועד הוצאת השומה – [917,722 ₪](#); בגין שנת 2012 – 440,546 ₪, ובתוספת הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות עד מועד הוצאת השומה – [563,089 ₪](#).

למערערות מס' 3, חברת אחים שרבט (1989) בניה והשקעות בע"מ, הוצאו ביום 7.1.15 שומה וצווים לשנים 2008-2010. [סכומי הקרן](#) (כנלמד מנימוקי הצווים אשר צורפו להודעת הערעור, כאשר הצווים עצמם לא צורפו אליה), של ההיטל בהם חויבה המערערות לשנים האמורות (בהפחתת היטלים שדווחו על ידה ושולמו), הינם: בגין שנת 2008 – [201,863 ₪](#); בגין שנת 2009 – [285,337 ₪](#) ובגין שנת 2010 – [864-712 ₪](#).

למערערות מס' 4, הרודס מלוונות ספא ונופש בע"מ, הוצאו ביום 9.7.15 שומה וצווים לשנים 2010-2012. [סכומי הקרן](#) של היטל (גם לערעור זה לא צורפו הצווים עצמם אלא רק נימוקי הצווים) בהם חויבה המערערות לשנים האמורות (בהפחתת היטלים שדווחו על ידה

ושולמו), הינם: בגין שנת 2010 – 928,107 ₪; בגין שנת 2011 – 1,370,541 ₪, בגין שנת 2012 – 1,809,920 ₪.

למערכת מס' 5 ישרוטל בע"מ, הוצאו ביום 30.12.14 שומה וצווים לשנים 2008-2011. **סכומי הקרן** של ההיטל בהם חויבה המערכת לשנים האמורות (בהפחתת היטלים שדווחו על ידה ושלמו), הינם: בגין שנת 2008 – 2,031,889 ₪; בגין שנת 2009 – 2,633,021 ₪; בגין שנת 2010 – 6,667,048 ₪, בגין שנת 2011 – 8,480,686 ₪.

4. המערכות טענו בהודעותיהן המפרשות את נימוקי הערעורים, בין היתר, טענות אלה:

המערכות טענו, כי העובדים, אינם בגדר "עובדים זרים", עפ"י [חוק עובדים זרים](#), ועל כן, הוראות חוק ההיטל אינן חלות על העסקתם. המערכות טענו, כי הטלת ההיטל נועדה לתמרץ מעסיקים, להעסיק את תושבי ישראל כחלופה "יבוא כוח עבודה מחו"ל", אלא שהעובדים, אליהם מתייחסים הערעורים, לא הגיעו לישראל ביזמת מעסיקיהם, ולא הועסקו עפ"י [חוק עובדים זרים](#), אלא הגיעו ארצה, לאחר שנאלצו לנוס על נפשם ממדינותיהם, ומשהגיעו, הסכינה המדינה עם ישיבתם, והם אף זכו להגנה קבוצתית בתוכה, עד לבירור בקשותיהם להכיר בהם כפליטים, וליתן להם מקלט קבוע. והמדינה אף אישרה בפועל, את העסקתם, והתחייבה לפני בג"ץ, שלא לאכוף את הוראות החוק אשר אוסרות על העסקתם של מי שנכנסו לישראל שלא כדין, ומועסקים בלא היתר עבודה כדין.

יתרה מזאת, טענו המערכות, יש לראות בעובדים, תושבי המדינה, בהתקיים בהם ההוראות הרלוונטיות ב**פקודת מס הכנסה**, באשר, הן עפ"י תפיסתם הסובייקטיבית של העובדים, והן עפ"י הנסיבות האובייקטיביות, מדובר במבקשי מקלט שהמדינה אינה יכולה לגרשם, מכוח הוראות הדין הבינלאומי, והם מתכוונים וצפויים להישאר בישראל ולהפוך לתושביה.

לטענת המערכות, מנועים ומושתקים המדינה והמשיבים, מלדרוש היטל בגין העסקת העובדים, בשל הבטחה שלטונית, חובת ההגיונות, מדיניות ראויה, וכן מניעת התעשרות שלא כדין. זאת, משום שהעובדים הועסקו על ידי המערכות, על פי בקשות של מוסדות השלטון, והופנו אליהן, בין היתר, על ידי רשויות הצבא באישור אלוף פיקוד הדרום עצמו. בהסכימן להעסיק את העובדים, פתרו המערכות למעשה, לטענתן, בעיה קשה בה הייתה נתונה המדינה, בגין התגברות גלי ההסתננות מאפריקה לתוכה, כאשר המערכות גרמו בכך, לחיסכון העלויות שהייתה נדרשת המדינה להוציא בגין טיפול במסתננים, אלמלא הסכימו המערכות להעסיקם. כמו כן, נמנע בשל התנדבות המערכות להעסיקם, מצב שבו היו המסתננים מסתובבים בישראל בחוסר מעש, מה שהיה עלול לגרום לעבריינות ואלימות מצדם.

5. המשיבים טענו במסגרת ההודעות המפרשות את נימוקי השומה, בין היתר, כי העובדים בהם מדובר, עונים להגדרת "עובד זר" שב**חוק עובדים זרים**. לשיטתם, המונח האמור כולל

כל "...עובד השווה בישראל מכח חוק הכניסה לישראל, ומעצם הגדרתו אינו תושב, באשר לו היה תושב כלל לא היה נדרש לאשרה ורישיון ישיבה".

המשיבים סברו כי אין להחיל על עובדים זרים, לרבות מבקשי מקלט, את מבחן התושבות שבפקודת מס הכנסה, משום שהחוק מניח לטענתם, כדבר ברור, כי הם אינם תושבי ישראל.

כן טענו המשיבים: "... המחקק אינו עורך הבחנה בין עובד זר שהינו מהגר עבודה לבין מבקש מקלט בישראל (יהיו נסיבות הגעתו ושהותו בישראל אשר יהיו), וברי, כי מבחינה לשונית מבקשי מקלט הנם 'עובדים זרים' לצורך החוק".

לטענת המשיבים מתקיימות ביחס למבקשי המקלט, התכליות שבגינן נחקק חוק ההיטל, לרבות הקטנת הפער בעלויות העסקת עובד זר לעומת עובד ישראלי, וגילום העלויות בהן נושאת המדינה, בגין שהות העובדים הזרים בישראל, בהיות המעסיקים, המרוויחים העיקריים משהותם של העובדים הזרים בישראל. המשיבים הוסיפו והדגישו: "...תכליות אלה מתגשמות ביתר שאת גם כאשר עסקינן במבקשי מקלט בישראל, תופעה אשר המדינה עושה ככל יכולה למגר, ובמיוחד לאור העובדה שהגדלת היקף התעסוקה של מבקשי המקלט בכלל, יש בה כדי לעודד מהגרי עבודה לחדור לשטח ישראל ולבקש מקלט בה, דבר אשר פוגע בתעסוקתם של אזרחי ותושבי ישראל".

6. למערערות העידו:

מר בועז סופר, אשר כיהן כסמנכ"ל לתכנון וכלכלה ברשות המסים, בין השנים 2003 – 2010, וקודם לכן, בשנים 2002 – 2003, שימש כסגן הממונה על הכנסות המדינה במשרד האוצר לעניין מסים עקיפים. העד היה מעורב בהליכי התכנון, אשר הובילו לחקיקת חוק ההיטל, והעיד, על הנסיבות והשיקולים, אשר הובילו לחקיקת החוק. העד העיד מנקודת מבט, על ההבדלים הרלוונטיים, בין מבקשי המקלט, ובין עובדים זרים אחרים. העד גם הביע דעתו, כי "סוגיית יחס המדינה לתופעת הזרים שאינם ברי הרחקה חורגת כליל מתכליתו של חוק ההיטל..." (סעיף 23 לתצהיר עדותו הראשית של העד מיום 2.8.15).

הגב' סיגל רוזן, אשר כיהנה בתקופות הרלוונטיות, כרכזת מדיניות ציבורית בעמותת "מוקד סיוע לעובדים זרים" – עמותה אשר מטרתה הינה הגנה על זכויות האדם של מהגרי עבודה ופליטים, ומניעת סחר בבני אדם בישראל. העדה תיארה בעדותה, מנקודת מבטה, בהתבסס על המידע הרב שצברה במהלך שנות עיסוקה בעניין, את מדיניות הממשלה, כפי שהשתנתה במהלך השנים, ביחס למסתננים מבקשי מקלט, יוצאי אריתריאה וצפון סודן, תוך התייחסות ממוקדת לנושא תעסוקתם, ולאירועים אשר הובילו להעסקתם בבתי המלון של המערערות בשנים הרלוונטיות. העדה גם הביעה את דעתה, ביחס להבדלים הרלוונטיים בין עובדים-מהגרי עבודה ובין מבקשי מקלט.

מר יואב בכר, אשר כיהן בתקופה הרלוונטית, כסמנכ"ל משאבי אנוש של התאחדות המלוונות בישראל, המייצגת את בעלי המלוונות בישראל בתחומים שונים בפני מוסדות ציבוריים, לרבות רשויות שונות של המדינה, ופועלת לקידום התיירות בישראל. העד העיד, בין היתר, על השתלשלות העניינים שקדמה לקליטת המסתננים מבקשי המקלט בעבודה במלוונות, לרבות יוזמת הממשלה לביטול מכסות העובדים הזרים שהועסקו ע"י בתי המלון עד תחילת 2007. לדבריו, בתי המלון נרתמו ליוזמה הממשלתית, במטרה לעודד העסקת עובדים ישראלים בעבודות ניקיון וחדרנות בבתי המלון, במקום העובדים הזרים, במסגרת מבצע שכונה **"מבצע עובדה"** [מבצע זה ל"כיבוש העבודה" במלוונות יכולה להלך: **"מבצע עובדה השני"**, להבדיל מ"מבצע עובדה" (בו נכבשה אום רשרש, היא אילת) במלחמת השחרור]. לדבריו, המאמצים הכבירים שעשו המלוונות כדי לגייס עובדים ישראלים, כשלו, שכן העובדים הישראליים, לא התמידו בעבודתם בבתי המלון, בשל הקשיים שנלוו אליה. העד העיד גם, על קליטת מבקשי המקלט בעבודות אלה בבתי המלון, והדגיש, כי הדבר נעשה, בין היתר, לבקשת נציגי המדינה. לדברי העד, מעולם לא נאמר לנציגי ההתאחדות, כי העסקת מבקשי המקלט תהא כרוכה בתשלום היטל, וציין, כי בהתנדבותם לסייע למדינה בתחום זה, נטלו על עצמם בעלי המלוונות, את העלות הכרוכה בהחזקת העובדים, לרבות העמדת מגורים, שירותי בריאות וחינוך וכיו"ב. העד הדגיש, כי תפוקת מבקשי המקלט נמוכה משמעותית, מתפוקת העובדים הזרים שהעסיקו המלוונות בעבר, ולדבריו, העסקתם, הינה בגדר הרע במיעוטו, בהינתן, כי בוטלו זה מכבר מכסות העובדים הזרים המיומנים, ואילו עובדים ישראלים, ממאנים כאמור, לעבוד בעבודות ניקיון וחדרנות בבתי המלון.

מר אלי גונן, אשר כיהן בשנים 2000 – 2010 כנשיא התאחדות המלוונות בישראל, במקביל להיותו מנכ"ל מלון. בעברו היה גם מנכ"ל משרד התיירות. משנת 2010 הינו שותף בחברה העוסקת בניהול בתי מלון, ומשנת 2013 מכהן במקביל, בשנית, כנשיא התאחדות המלוונות. עדותו עסקה גם היא בנושאים, אשר בהם עסקה עדותו של מר יואב בכר.

מר אושרי דרעי, אשר כיהן בשנים הרלוונטיות, בתפקידים בכירים בבתי מלון של המערערת ואקאנס מלוונות בע"מ באילת, עד תפקיד של מנכ"ל מלון. גם עד זה העיד, על קליטת מבקשי המקלט בעבודה במלוונות, לאחר חוסר ההצלחה של מבצע עובדה השני, ולאחר ביטול מכסות העובדים הזרים, כמתואר לעיל. כן העיד, על תפוקתם הנמוכה באופן יחסי של העובדים, מבקשי המקלט, ועל קשיים הכרוכים בהעסקתם.

מר שמעון לוי, אשר כיהן בתקופות הרלוונטיות, כסמנכ"ל משאבי אנוש של רשת מלוונות פתאל השייכת למערערת ואקאנס, העיד גם הוא, מנקודת המבט שלו ושל רשת פתאל, על העסקת העובדים הזרים, עד שנת 2007, על ביטול מכסותיהם, על מבצע עובדה השני וחוסר הצלחתו, על העסקת המסתננים מבקשי המקלט, בעידודם של גורמים ממשלתיים, ועל הימנעות המדינה מלדרוש את קיום הפרוצדורה הקבועה בחוק, לעניין עובדים זרים ביחס לעובדים אלה.

מר דוד בלום, אשר כיהן בתקופה הרלוונטית, כסמנכ"ל משאבי אנוש של המערערת ישרוטל בע"מ, וכן היה חבר בוועדת העבודה של התאחדות המלונות בישראל, חבר במועצת ההתאחדות משנת 2009, ושימש כמרכז פורום העבודה של התאחדות המלונות באילת. מכוח תפקידיו השונים, היה עד זה מעורב ביותר, בנושאים הקשורים להעסקת עובדים זרים, לאורך ההיסטוריה של העסקת זרים בבתי המלון באילת. העד גם השתתף, בישיבה של וועדה שהקימה הכנסת, לבחינת סוגי העובדים הזרים, והיה מעורב במהלכים משותפים של ממשלת ישראל והתאחדות המלונות, בסוגיה. עד זה גם חתם, בשם המערערת ישרוטל בע"מ, על כתבי התחייבות רבים, עבור מסתננים מבקשי מקלט, אשר שוחררו ממעצר והחלו לעבוד בבתי המלון. בין היתר, התחייב במסגרת זו להעסיק את הפליטים בהתאם לחוקי המדינה, לפעול לשמירת תנאי השחרור ממעצר, ולדווח על כל הפרה של התנאים. העד העיד בהרחבה, בתצהיר עדותו הראשית מיום 17.11.14 ובתצהיר העדות ראשית המשלים מיום 2.8.15, וכן בחקירתו הנגדית, על הרקע למבצע עובדה השני, על חוסר הצלחתו של המבצע, ועל נסיבות תחילת העסקתם של מבקשי המקלט ביוזמת רשויות הצבא, בראשות אלוף פיקוד הדרום דאז, מתוך הבנה ברורה, שהעסקת מבקשי המקלט בבתי המלון, הייתה בפועל חלופה למעצר, והקלה על המדינה, בהתמודדות עם הבעיות הכרוכות בהחזקתם במעצר, או בשחרורם ללא מסגרת ברורה, הכוללת העסקה. לתצהירו של העד, צורפו נספחים רבים, ובהם פרוטוקולים של ישיבות רבות שנערכו במוסדות ממשלתיים ומוניציפליים, ואשר התמקדו בבעיות הקשורות למבקשי המקלט. העד העיד גם, על תנאי העסקתם של מבקשי המקלט, לרבות הקמת פעוטונים וגנים לילדיהם, ע"י המערערת-ישרוטל, דאגתה לטיפול רפואי עבורם, ועוד.

7. למשיבים העידו:

מר שלומי מרק פקיד השומה אילת, אשר פירט בהרחבה, את עמדת המדינה, על פיה, נכון לראות במבקשי המקלט עובדים זרים, לעניין חוק ההיטל. העד הסתמך, על ראיות מנהליות שונות, ועל מחקרים, אשר הוגשו על ידי המדינה במסגרת עתירות לבג"ץ בעניינם של מבקשי המקלט. על יסוד המסמכים האמורים, טען העד, כי אחד המניעים העיקריים לתופעת ההסתננות מאפריקה בכללה, הינו טעם כלכלי, כאשר רבים ממבקשי המקלט, הינם למעשי מהגרי עבודה, אשר מבקשים להשתקע בישראל, כדי לשפר את מצבם הכלכלי. העד העיד, לעניין ההשפעות השליליות של תופעת ההסתננות, על שוק העבודה של תושבי ישראל. העד השיב עובדתית, בהתבסס על מסמכים, לטענות המערערות, לעניין השקעתם הנטענת ברווחת מבקשי המקלט, וכדאיות העסקתם. העד גם העיד, כי המערערות דיווחו על מבקשי המקלט למוסד לביטוח לאומי, כעובדים זרים, ולא כתושבי ישראל.

מר נועם זוסמן, אשר עבד בשנים 1994-2002 באגף הכנסות המדינה במשרד האוצר, ובמסגרת זו, היה חבר בצוות בינמשרדי לעניין עובדים זרים, אשר פרסם המלצותיו בשנת 1996. משנת 2002, עבד העד בחטיבת המחקר בבנק ישראל (קודם לכן, מחלקת המחקר) ובמסגרת זו היה חבר בוועדה לעיצוב מדיניות בנושא עובדים לא – ישראליים (ועדת אקשטיין), אשר פרסמה המלצותיה בחודש ספטמבר 2007, ובין היתר, המליצה להפסיק

העסקת עובדים זרים בישראל, למעט, העסקת עובדים בחקלאות באזורי ספר הרחוקים מיישובים עירוניים גדולים, העסקת מטפלים סיעודיים, והעסקה מצומצמת לתקופה קצרה של מומחים בתחומים מוגדרים, כגון במסעדות אתניות. העד העיד, על ההשפעות השליליות של העסקת עובדים זרים, לרבות מבקשי מקלט על תעסוקה ורמת שכר של עובדים ישראלים, וההשפעה השלילית של תופעה זו בהיבטים חברתיים וכלכליים, רחבים יותר.

העד העיד, על ההיגיון שמאחורי הטלת היטל עובדים זרים. בסעיפים 11-13 לתצהיר עדותו הראשית, השיב העד לטענות המערערות, לפיהן אין הצדקה להטיל היטל עובדים זרים על העסקת מסתננים ומבקשי מקלט כדלקמן:

"...לעניין הטענה המועלית, לפיה הטלת ההיטל על העסקת המסתננים אינה במקומה משום שלא ניתן להרחיק אותם מהארץ, אני סבור טענה זו אינה נכונה מהטעמים הבאים:

(א) **ההיטל מייקר את עלות העסקתם של המסתננים ולכן מהווה תמריץ שלילי שמקטין את היקף העסקתם. כפועל יוצא מכך, הדבר מביא למיתון ההשפעות השליליות של העסקת המסתננים על החברה.**

(ב) **הטלת ההיטל בהכרח גורמת להפחתת הכדאיות להעסיק מסתננים, ולכן חלק מהמעסיקים נמנעים מהעסקתם. העדר תעסוקה למסתננים מהווה מנוף נוסף ליציאתם מהארץ ועל ידי כך ממותנות עוד ההשפעות השליליות של המסתננים על רווחת הישראלים.**

(ג) **ההסתננות לישראל מובילה במקרים רבים לשיפור ברווחה הכלכלית של המסתננים. צמצום הזדמנויות התעסוקה של המסתננים בארץ יפחית את הרצון של המסתננים להגיע לישראל.**

(ד) **מתן יתרון להעסקת מסתננים על פני העסקת עובדים זרים חוקיים בדרך של פטור מתשלום ההיטל עלול לגרום למעבר של העובדים ומעסיקים מהתחום החוקי לתחום הבלתי חוקי.**

...הטענה לפיה ההיטל ביקש "לצמצם את יבוא העובדים הזרים באמצעות תמריץ מס שלילי" ועל כן אין מקום להטילו על העסקת מסתננים, אינה עולה בקנה אחד עם הרציונאליים שמאחורי הטלת ההיטל. ההיטל נועד כאמור לצמצם את הפער בין עלות העסקת עובדים ישראלים לבין העסקת עובדים זרים על מנת להביא לצמצום העסקתם של עובדים זרים, לרבות עובדים בלתי חוקיים ומסתננים בכללם. הטלת ההיטל על מי שמעסיק מסתננים, גם אם אלה לא הובאו על ידו לישראל, תואמת מגמה זו.

...ההיטל מהווה מרכיב זניח מתוך תקציב הממשלה, ומהווה כ- 0.1% בלבד מסך הכנסות המדינה ממסים, ומטרתו אינה פיסקאלית..."

המשיבים גם הגישו, תעודת עובד ציבור שנערכה על ידי הגב' אולגה שפדוב, עובדת שירות התעסוקה, אשר שימשה כרכזת מעסיקים מחוזית במחוז הדרום, וכרפרנטית ארצית בקשר למבצע עובדה השני (תעודת עובד ציבור מתוקנת מיום 7.1.16). בתעודת עובד הציבור ובנספחיה, פורטו נתונים, על הפניית עובדים (תושבי ישראל), לעבודה בעבודות ניקיון, שטיפת כלים וחדרנות בבתי מלון, לרבות מספר העובדים שנקלטו בעבודה ומספר העובדים שסירבו להיקלט בעבודות אלה. הנתונים מתייחסים לתקופה שמיום 2.7.06 – מועד תחילת המבצע, ועד יום 31.12.08. הגב' שפדוב לא נחקרה על תעודת העובד שערכה.

8. בסיכומיהן, הוסיפו המערערות ופירטו, את טענותיהן בדבר סיווגם של העובדים כתושבי המדינה ולא כעובדים זרים. בין היתר, הוסיפו וטענו, כדלקמן: לטענתן, העובדים עונים להגדרת "תושב ישראל" שבפקודת מס הכנסה, בהיות מרכז חייהם, בישראל, באשר הם רואים בישראל את ביתם הקבוע, ואינם רוצים לשוב למדינות אשר מהם נמלטו. רובם נמצאים בישראל מעל עשור (יוער, כי פרק הזמן האמור, מתייחס למועד בו נשמעו הסיכומים, וכמובן, לא לתקופה הרלוונטית לשומה...). נטען, כי זיקותיהם של העובדים למדינות המוצא שלהם, נותקו באופן מוחלט, ואף מדינת ישראל מכירה בכך, ונמנעת מהשבתם למדינות אלה. עוד נטען, כי ילדיהם של העובדים, מתחנכים במערכת החינוך במדינת ישראל, בשפה העברית.

המערערות טענו, כי לא רק שהעובדים אינם משתייכים על אוכלוסיית העובדים הזרים, כמשמעות המונח, על פי חוק עובדים זרים, בהינתן ההוראות בעניין הבאת עובדים זרים לארץ ותנאי העסקתם, שבחוק האמור, אלא שחוק עובדים זרים לא לקח בחשבון העסקת מסתננים מאפריקה, שכן מדובר בתופעה שהחלה, לאחר חקיקת החוק, ומטרת החוק, איננה מתקיימת ביחס להעסקת העובדים הזרים.

נטען, כי חיוב מעסיקים בתשלום היטל עובדים זרים, בגין העסקת מסתננים מבקשי מקלט, עלול לסתור בפועל, את פסיקת בג"ץ, המורה למדינה לאפשר להם לעבוד למחייתם, כמו גם, את הדין הבינלאומי, ואמנות שמדינת ישראל צד להן. בין היתר נטען, כי הטלת היטל על העסקת מבקשי המקלט, סותרת את הוראות האמנה הבינלאומית בעניין פליטים, האוסרת על הטלת מיסים מיוחדים על העסקת פליטים.

נטען, כי הטלת ההיטל, אינה מתיישבת עם התכלית הכלכלית של חוק ההיטל, בין היתר, משום שבניגוד לעובדים זרים אשר מובאים לישראל ביוזמת המעסיקים - ומשכך טבעי כי המעסיק יישא בעלויות הכרוכות בהימצאותם בישראל - הרי שמבקשי המקלט הגיעו לישראל, ללא קשר למעסיקים, ואין כל הצדקה להטיל על המעסיקים, את עלויות הימצאותם בארץ. עוד נטען בהקשר זה, כי תפוקתם של מבקשי המקלט נמוכה משמעותית, מתפוקתם של עובדים זרים המובאים לישראל עפ"י חוק עובדים זרים, וכי הועסקו על ידי

המערערות, בדלית ברירה לאחר שהמדינה הפסיקה את הבאתם והעסקתם של עובדים זרים, אשר אליהם מתייחס חוק עובדים זרים, בתחום המלונאות. על כן, היתרון הכלכלי בהעסקת מבקשי המקלט למעסיקים, נמוך משמעותית מהיתרון שבהעסקת עובדים זרים, וגם מטעם זה אין הצדקה לחיוב בהיטל בגינם. כן טענו, כי העסקת מבקשי המקלט, לא גרמה בפועל לאי העסקת תושבי ישראל, כפי שהוכח, לסברת המערערות, במהלך הדיון בערעורים, ומשכך, לטענתן, לא מתקיימת בעניינם התכלית העיקרית של חוק ההיטל.

המערערות טענו, כי ההיטל לא חושב מעולם מראש, במסגרת הכנסות המדינה, והמדינה לא הסתמכה על גבייתו כמקור תקציבי.

עוד נטען, כי המדינה מנועה מלדרוש היטל בגין העובדים, מאחר ומדובר במבקשי מקלט, אשר המדינה משתתפה בבירור בקשותיהם, באופן לא ראוי. ב"כ המערערות סבר כי בנסיבות אלה, יש לראות את העובדים, כבעלי סטטוס של "מעין פליטים", וכן טען, כי המדינה אינה יכולה להעלות את הטענה, לפיה, אין העובדים זכאים לזכויות של פליטים בנסיבות האמורות, בין היתר בהיקש [לסעיף 28 \(א\) לחוק החוזים](#) (חלק כללי), אשר עקרונית נשאבים לדעת ב"כ המערערות, אל דיני המסים, מכח הוראות [סעיף 61 \(ב\) לחוק החוזים](#).

9. המשיבים חזרו בסיכומיהם, על טענותיהם בדבר היות מבקשי מקלט בגדר עובדים זרים, לעניין חוק ההיטל, והוסיפו בין היתר טענות אלה:

המשיבים טענו, כי אין לבחון את שאלת תושבותם של המסתננים מבקשי המקלט, על פי המבחנים הקבועים ב**פקודת מס הכנסה**. זאת, בין היתר, בהסתמך על פסיקה של בתי המשפט המחוזיים. המשיבים טענו, כי נוכח הוראות [חוק הכניסה לישראל](#), [וחוק מרשם האוכלוסין](#), לא ניתן לראות במסתננים, תושבי ישראל, משכנסו לארץ שלא כדין ואינם אווזים בהיתר שהייה, אלא ברישיון זמני מסוג 2 (א) (5) המונע באופן זמני את הרחקתם. המשיבים טענו לחלופין, כי גם אם יוחל מבחן התושבות שבפקודה, הרי שאין לראות במסתננים מבקשי המקלט תושבי המדינה.

המשיבים טענו - לשיטתם, מעבר לצריך - כי מן הראיות שנשמעו במהלך המשפט עולה, כי מתקיימים טעמים טובים לחייב את המערערות בתשלום היטל בגין מבקשי המקלט, מהיבט ה"התעשרות", בין היתר, משום שהעסקתם ע"י המערערות נבעה מצורך עסקי ופתרה בעיה בפניה ניצבו הן, ובתי המלון בכלל. המשיבים גם סבורים שהוכח, כי מבקשי המקלט, אכן תפסו מקומות של עובדים ישראלים בבתי המלון, ולא רק בתחום הניקיון.

המשיבים טענו, כי ראוי לפרש את הוראות החוק הרלוונטיות, כמחייבות הטלת היטל באופן כללי בגין העסקת כל עובד שאיננו ישראלי, אלא אם הוכיח מעסיק, כי הוא פטור מתשלום, על יסוד הוראת דין מפורשת, וכזאת לא נעשה בענייננו. המשיבים טענו, כי הדיווח על מבקשי המקלט, למוסד לביטוח לאומי כעובדים זרים, ולא כתושבי ישראל, מהווה הודאת בעל דין מצד המערערות, בעובדת היותם עובדים זרים לעניין חוק ההיטל.

בסיכומיו, התייחס ב"כ המשיבים, גם לטענת המערערות, לפיה, מנועה המדינה מלדרוש תשלום היטל עובדים זרים בגין מבקשי המקלט, משום שהיא עצמה אינה פועלת כראוי לברר את בקשותיהם להכיר בהם כפליטים. בהשיבו לטענת ב"כ המערערות, לפיה יש להקיש לעניין זה מהוראות [סעיף 28 \(א\) לחוק החוזים](#) (חלק כללי), שעניינו הסתמכות צד על אי קיום תנאי לחוזה שהוא עצמו מונע את קיומו, טען ב"כ המשיבים, כי המדינה פעלה בעניין זה כדין, והחלטתה ליתן בשלב זה הגנה קבוצתית שמשמעה אי הרחקה מתחומה, הינה החלטה סבירה, ואף אושרה על ידי בג"ץ. כן טען, כי התמשכות הליכי הבדיקה בתקופה הרלוונטית, נבעה, בין היתר, ממספרם הגדול של המסתננים ממדינות אפריקה לישראל. לדבריו, קודם תחילת עריכת הבדיקות על ידי המדינה, נבחנו בקשות המקלט, על ידי נציבות האו"ם לפליטים, אשר גם היא לא הצליחה לבדוק את הבקשות כראוי, בשל מספרם הגדול. טענתו זו, ביקש הוא לתמוך באמרה הכלולה במסמך שאותו הגישו המערערות, במסגרת נספח 9 לתצהירה של הגב' סיגל רוזן. המדובר בדו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת מיום 19.6.07. במסמך האמור, מצוטטים דברים ששמע מחבר המסמך, בשיחת טלפון שערך עם נציגת נציבות האו"ם לפליטים בישראל:

"לדברי גב' שרון הראל מנציבות האו"ם לפליטים בישראל, מספר כה גדול של מבקשי מקלט בישראל – אשר רובם הגדול הינם מהגרי עבודה ממדינות אפריקניות שונות, מקשה על משרדי האו"ם לטפל במקרים הדחופים של פליטים" (עמ' 127 למסמך). לדבריו, בהינתן מציאות אובייקטיבית זו, לא ניתן להאשים את המדינה בהתמהמהות - וודאי לא מכוונת - בבדיקת בקשות המקלט, ומכאן, שאין, לסברתו, תוקף לטענת ב"כ המערערות בעניין זה.

10. מקצת הטענות העקרוניות שטענו המערערות במסגרת הערעור, נדונו במסגרת שני פסקי דין של מותב זה, אשר ניתנו לאחרונה, ואשר במסגרתם, נדחו ערעורים של נישומים, על חיובם בתשלום היטל עובדים זרים, בגין העסקת מבקשי מקלט מסודן ואריתריאה, אשר הסתננו ארצה. בפסקי הדין האמורים, התקבלה עמדת פקיד השומה, לפיה, מבקשי המקלט היו, בתקופה אליה התייחסו הערעורים, בגדר עובדים זרים לעניין חוק ההיטל, ולא תושבי ישראל [\[ע"מ 9266-03-14 שלמה סעד נ' פקיד שומה אשקלון\]](#) (פורסם בנבו) (ניתן ביום 17.3.16), [וע"מ 59357-11-14 מאה אחוז גיוס והשמת כוח אדם בע"מ נ' פקיד שומה אשקלון\]](#) (פורסם בנבו) (ניתן ביום 29.6.16). בפסקי הדין האמורים, אומצה דעת בית המשפט (כב' הנשיא י. אלון) בפסק דין [בע"מ 58167-12-12 ג. ארזים ניהול ותפעול בע"מ נ' פקיד שומה אילת\]](#) (פורסם בנבו) (ניתן ביום 28.10.14; להלן: "עניין ארזים"), אשר במסגרתו נדחה ערעור של חברה, על חיובה בתשלום היטל בגין העסקת מבקשי מקלט, ושהסתננו לישראל, ושהו בה מכוח אשרה שהוצאה על פי [סעיף 2\(א\)\(5\) לחוק הכניסה לישראל](#), תוך קביעה, כי עובדים אלה אינם תושבי ישראל, לעניין חוק ההיטל, כפי שיפורט בהמשך.

עמדתי אשר פורטה בפסקי הדין בעניין סעד ומאה אחוז גיוס והשמת כוח אדם, נותרה על כנה, חרף טענותיהם המלומדות של ב"כ המערערות, וחרף המסד הראייתי עליו ביקשו

להשתית חלק מטיעוניהם. סבורני, כי על יסוד הנימוקים שפורטו בפסקי דין האמורים (עליהם אחזור בשינויים מסויימים, להלן), ועל יסוד נימוקים נוספים, שיתייחסו לטיעונים אחרים שנטענו בערעורים דנא, נכון לדחות את הערעורים, כמפורט להלן.

11. הוראות חוק ההיטל הרלוונטיות לדיון הינן:

סעיף 45 לחוק מטיל על המעסיק את חובת תשלום ההיטל בגין עובדים זרים, כדלקמן:

"(א) מעסיק חייב בהיטל בשיעור של 20% מסך כל ההכנסה של עובד זר ששילם בשנת המס (בפרק זה – ההיטל) ואם העובד הזר מועסק על ידו לפי היתר להעסקת עובד זר בענפים אלה יהא שיעור ההיטל כמפורט להלן: בענף החקלאות – 10%, ובענף המסעדות האתניות, בענף התעשייה או בענף הבניין – 15%.

(ב) ההיטל לא ינוכה, במישרין או בעקיפין, מההכנסה של העובד הזר".

סעיף 44 לחוק ההיטל, שכותרתו "הגדרות ופרשנות", מגדיר "עובד זר" על דרך ההפניה לחוק עובדים זרים, תוך פירוט החריגים:

"עובד זר" – כהגדרתו בחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991, למעט כל אחד מאלה:

(1) עובד זר שפרק ו' לחוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1994, חל עליו;

(2) עובד זר המועסק כדין בישראל שהוא אזרח במדינה הגובלת בישראל והיוצא את ישראל, בדרך כלל בתום יום העבודה, למקום מגוריו באותה מדינה;

(3) עובד זר המועסק כדין במתן טיפול סיעודי;

(4) עיתונאי חוץ וספורטאי חוץ...

(5) עובד זר שמשולמת לו, בעבור חודש עבודה, הכנסה בסכום השווה לפעמיים השכר הממוצע במשק, או הכנסה בסכום הגבוה מזה...

(6) עובד זר שנעברה נגדו עבירה לפי סעיף 203א לחוק העונשין, התשל"ז-1977, או עבירות נלוות, השווה במקלט לקרבנות סחר בתל-אביב-יפו, והעובד, במשך שהותו במקלט האמור;

(7) עובד זר בעל אשרה ורישיון ישיבה שניתנו לו מכוח הסכם חופשת עבודה בין מדינת ישראל ובין מדינה אחרת ...

(8) משקיע זר שקיבל אשרה ורישיון לישיבת ביקור מסוג ב/5 לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, וכן עובד חיוני שקיבל אשרה ורישיון לישיבת ביקור מסוג ב/51 לפי החוק האמור, ובני זוגם".

נקבע בסעיף 44(ב) לחוק ההיטל, כי "לכל מונח בפרק זה תהיה המשמעות הנודעת לו בפקודת מס הכנסה, אלא אם כן נאמר במפורש אחרת".

כאמור, מגדיר [סעיף 44](#) לחוק ההיטל, את המונח "עובד זר", על דרך של הפניה [לחוק עובדים זרים](#), תשנ"א-1991 (כיום, חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין), התשנ"א – 1991, להלן: "חוק עובדים זרים").

במסגרת הוראת [סעיף 1 לחוק עובדים זרים](#), מוגדר "עובד זר" על דרך השלילה: "בחוק זה – "עובד זר" - עובד שאינו אזרח ישראל, או תושב בה".

יצוין, כי [חוק עובדים זרים](#), איננו מגדיר מיהו תושב.

12. ההלכה הפסוקה מורה, כי יש לפרש את המונח "עובד זר", בהתאם [לחוק עובדים זרים](#), ולא על פי [פקודת מס הכנסה](#), ושלפי חוק עובדים זרים, עובד זר אינו יכול להיחשב תושב ישראל [ע"א 7553/14 רצון נ' מס הכנסה פקיד שומה (פורסם בנבו) (ניתן ביום 06.07.15), אשר במסגרתו אומץ פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז – לוד (כב' השופט ד"ר א. סטולר) בע"מ 37101-10-11 רצון נ' מס הכנסה – פקיד שומה נתניה (פורסם בנבו) (ניתן ביום 14.09.17)]. נפסק, לעניין זה: "... באנו לכדי מסקנה כי אין מקום להתערב בפסק-דינו של בית המשפט המחוזי. נימוקיו של בית-המשפט מקובלים עלינו במלואם ואנו נותנים להם תוקף כאמור בתקנה 460(ב) [בתקנות סדר הדין האזרחי](#) ... הפרשנות שהציעו [המערערים שם – ג.ג.] מוקשית ואינה מתיישבת עם לשונו של החוק ... נקבע בחוק ההיטל במפורש כי המונח "עובד זר" יפורש בהתאם [לחוק עובדים זרים](#) ... יוער כי נקבע בחוק כי מונחים יפורשו לפי הפקודה, אך זאת 'אלא אם נאמר במפורש אחרת' ... בענייננו כאמור נאמר במפורש אחרת. אין אפוא רלוונטיות לענייננו להוראות הפקודה, במיוחד בשים לב לכך שכידוע משמעותו של מונח – לרבות של המונח "תושב ישראל" – יכולה להיות שונה בחוקים שונים, בהתאם להקשרו של המונח ובהתאם לתכליותיהם ..." [ס' 2 לפסק הדין. ור' גם [ה"פ \(מח' חי'\) 35693-12-09 China Civil Engineering Construction Corporation](#) נ' פקיד שומה חיפה (פורסם בנבו) (ניתן ביום 28.4.11), וכן [עמ"מ \(מח' ת"א\) 1061/07](#) טלרום משאבי אנוש בע"מ נ' פקיד שומה ת"א-יפו 5 (פורסם בנבו) (ניתן ביום 27.11.08)].

13. אין חולק, על כך שהעובדים אליהם מתייחסים הערעורים, לא נכנסו לישראל באיזו מן הדרכים המותרות [בחוק הכניסה לישראל](#), ולא הופעלו ביחס אליהם, המנגנונים הקבועים [בחוק עובדים זרים](#). ברי, כי שהעובדים עונים להגדרה "מסתננים", כמשמעה [בסעיף 1 לחוק למניעת הסתננות \(עבירות ושיפוט\)](#), תשי"ד – 1954).

העובדים לא החזיקו בתקופה הרלוונטית, באשרות עבודה, אלא נמצאו בישראל, על פי רישיונות שהייה זמניים, אשר הוצאו, בהתאם [לסעיף 2\(א\)\(5\) לחוק הכניסה לישראל](#), שמשמעם: "רישיון זמני לישיבת ביקור למי שנמצא בישראל בלי רישיון ישיבה וניתן עליו צו הרחקה – עד ליציאתו מישראל או הרחקתו ממנה", ואשר מנעו את הרחקתם, עד לבירור בקשות המקלט שלהם, כאשר הם זוכים להגנה קבוצתית.

המדינה הדגישה בטיעוניה, את המניע הכלכלי שגרם לסברתה, להסתננותם של רוב המסתננים לישראל מאפריקה, ואילו המערערות סבורות, כי המניע העיקרי לא היה כלכלי,

אלא הישרדותי – הימלטות העובדים מארצות מוצאם, בשל חשש לפגיעה אפשרית בגופם או בחירותיהם. מחלוקת זו, התגלעה בעבר בהליכים שונים, בהם עמדו, המדינה מצד אחד, ומסתננים או ארגונים שביקשו לתמוך בהם, מצד שני. בית המשפט העליון, הביע דעתו ביחס למחלוקת העובדתית, כי: "...התמונה האמיתית בדבר זהותם של המסתננים היא וודאי מורכבת מזו שמבקש כל צד להציג. לצד המניע הכלכלי שניתן להניח כי הניע רבים מהמסתננים להגיע דווקא למדינת ישראל, לא ניתן לדחות כלאחר יד את הטענות בדבר הימלטות מן הסכנות שנשקפו להם בארצם" [בג"ץ 8425/13 איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח' נ' ממשלת ישראל ואח' [פורסם בנבו] (ניתן ביום 22.9.14; להלן: "בג"ץ איתן"), בסעיפים 30-31 לפסק דינו של השופט ע. פוגלמן; ור' גם בג"ץ 7146/12 נג'ט סרג' אדם ואח' נ' הכנסת ואח' [פורסם בנבו] (16.9.13; להלן: "בג"ץ אדם"), בס' 8 לחוות הדעת של השופט ע. פוגלמן].

המדינה נמנעת מהרחקת נתיני אריתריאה בחזרה לארץ מוצאם, בשל חשש לשלוםם וחירותם אם יורחקו, ואילו נתיני צפון סודן אינם מורחקים, מחמת קושי לעשות כן בהיעדר יחסים דיפלומטיים עם מדינה זו. מדיניות אי ההרחקה מיושמת באופן קבוצתי, כאשר עד סמוך לזמן האחרון, נמנעה המדינה מלברר באופן פרטני, את טענותיהם של מבקשי המקלט בדבר זכאותם למקלט, על פי האמנה הבינלאומית הרלוונטית (ר' בג"ץ איתן, בס' 32 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן; ובג"ץ אדם, בפסקה 8 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן).

המסתננים מועסקים בפועל בישראל, אף כי אין בידיהם היתרי העסקה, שכן האיסור על העסקתם, לא נאכף, בכוונת מכוון [ר' הצהרת המדינה בבג"ץ 6312/10 קו לעובד ואח' נ' הממשלה ואח' [פורסם בנבו] (ניתן ביום 16.1.11)].

14. בעניין ארזים המוזכר לעיל, קבע בית המשפט (כב' הנשיא י. אלון), תוך הסכמה עם העמדה שהובעה בפסקי הדין בעניין רצון ובעניין טלרום, כי יש לבחון, את שאלת התושבות של העובדים הזרים, אליהם מתייחס חוק ההיטל, ע"פ הוראות [חוק הכניסה לישראל](#), תוך פרשנות ההולמת את תכליות חוק ההיטל וחוק העובדים הזרים, ולא ע"פ מבחן התושבות שבפקודת מס הכנסה.

ביחס לעובדים שהסתננו לישראל שלא כחוק, נקבע: "על פני הדברים –

השוהה

בישראל מכוח אשרת שהייה שכזו, מעצם כך – אינו יכול להיחשב כ"תושב ישראל" – זאת הואיל והמדובר באשרת שהייה בישראל שהינה, כלשון החוק: 2'(א)(5): רישיון זמני לישיבת ביקור למי שנמצא בישראל בלי רישיון ישיבה וניתן עליו צו הרחקה – עד ליציאתו מישראל או הרחקתו ממנה'. ברמת הפרשנות הלשונית – אדם הנמצא בישראל בלי רישיון ישיבה וניתן עליו צו הרחקה – קשה, ולמעשה בלתי אפשרי, להגדירו כ'אזרח ישראל או כתושב בה' – כהגדרה (על דרך השלילה) של העובד הזר בחוק העובדים הזרים אליו מפנה סעיף ההיטל (סע' 45(א) בחוק ההבראה)). 'תושבות' משמע סטטוס הנקבע מכוח דין. 'תושב' אינו 'תייר' הוא איננו אדם המורשה זמנית לישיבת ביקור; ובוודאי שעה

שבד בבד תלוי נגדו צו הרחקה מישראל. מסתנן השוהה בישראל מכוח אשרה לפי סעיף 2(א)(5) הינו מעצם הגדרתו של אשרה זו שוהה זמני, על תנאי, עד שניתן יהיה לבצע צו ההרחקה נגדו. ברמת הניתוח הלשוני נמצא אפוא כי הניסיון להכיל בד בבד באותו מסתנן בעל אשרה 2(א)(5) גם סטאטוס של 'תושב ישראל' – הינו אוקסימורון של דבר והיפוכו. והדברים מתבקשים גם מתוך עצם הוראותיו של סעיף 44(א) לחוק ההבראה... " (סעיף 10 לפסק הדין).

בית המשפט סבר, כי המסקנה עולה גם מתוך הוראת [ס"ק 44 \(א\)\(6\) לחוק עובדים זרים](#) שלשונה: "עובד זר שנעברה נגדו עבירה לפי סעיף 203א [לחוק העונשין](#), התשל"ז – 1977, או עבירות נלוות, השוהה במקלט לקרבנות סחר בתל אביב-יפו, והעובד, במשך שהותו במקלט האמור". נקבע, בהקשר זה: "מטעמים הומניטריים קבע המחוקק כי על אף היות אלה 'עובד זר' – כהגדרתו הכוללת ברישא לסעיף... ימועט אותו מסתנן ועובד זר מתחולת הוראות ההיטל.. מיעוט זה, שמיעט המחוקק את המסתננים שהיו קורבנות לעבירות הנ"ל לא רק שמתוך ההן הוא משמיע את הלאו, אלא שקובע הוא את 'ההן' ואת 'הלאו' מפורשות. דהיינו, על אף הגדרתו והיותו 'עובד זר' – ימועט עניינו שלו, עניינו שלו מהוראת ההיטל הכללית לעניין מעסיקים עובדים זרים. למותר לציין כי אילו ראה המחוקק לנכון לפניו להחריג את כלל ציבור העובדים הזרים, והמסתננים השוהים בישראל באשרות 2(א)(5), לא היה נזקק המחוקק לאותה החרגה ספציפית לגבי עובדים זרים ספורים שהמר גורלם והיו קרבנות לאותן העבירות במהלך הסתננותם" (ס' 10 לפסק הדין).

עוד נקבע, כי מטרת ההיטל – להקטין את כדאיות העסקת העובדים הזרים, ואת העדפתם על פני תושבי המדינה – מחייבת פרשנות שלפיה, מסתננים הם "עובדים זרים", לצורך חוק ההיטל, וכי גם התכלית שהוכרה בפסיקה, בדבר מניעת השתקעותם של המסתננים בישראל, אינה עולה בקנה אחד עם הטענה, לפיה, יש לראות בהם תושבי ישראל, שכן: "קבלת הטענה כמוה כקביעת הסדר ראשוני, בקביעה שיפוטית, בניגוד להוראות החוק הרלבנטיות כפשוטן, וכמשמען וכתכליתן".

לפיכך נפסק באותו עניין, כי העסקת עובדים שהסתננו מאריתריאה ומסודן ושוהים בישראל, מחייבת בתשלום היטל עובדים זרים לפי חוק ההיטל.

ערעור שהגישה המערערת בעניין **ארזים** לבית המשפט העליון, נמחק, לבקשתה, סמוך לפני מועד הדיון שנקבע. בפסק הדין שמחק את הערעור, העיר בית המשפט העליון הנכבד: "אין לנו אלא להביע מורת-רוח על אופן התנהלותה זה של המערערת אך משחזרה בה מן הערעור, וטוב עשתה, לפני משורת הדין יהא החיוב בהוצאות מתון, יחסית" [\[ע"א 672/15\]](#) ג. **ארזים** ניהול ותפעול בע"מ נ' פקיד שומה אילת [פורסם בנבו] (ניתן ביום 4.2.16); ההדגשה שלי –ג.ג.).

כאמור בפסקי הדין בעניין **סעד** ובעניין **מאה אחוז גיוס**, מקובלים עלי, בכל הכבוד, מסקנותיו ונימוקיו של בית המשפט בעניין **ג. ארזים**, במלואם.

כמפורט בשני פסקי הדין האמורים, מסקנות אלה מתחייבות לסברתי, נוכח תכליתו של חוק ההיטל - יצירת תמריץ שלילי להעסקת עובדים זרים, על ידי ייקור העסקתם, כדי לצמצם את הפער בין עלויות העסקה של עובד זר, לבין עלויות העסקת עובד ישראלי. זאת, למעשה, כמדיניות של העדפה מתקנת, על רקע מסקנתו של המחוקק בדבר ההשפעה השלילית של העסקת עובדים זרים, על שוק העבודה בישראל. הדבר נלמד, בין היתר, מן ההסבר להצעת חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004, התשס"ג-2003, ולתיקונים השונים לחוק:

"עלות העסקת עובד זר נמוכה מעלות העסקת עובד ישראלי. כדי להקטין את התמריץ להעסיק עובד זר, מוצע לחייב כל מעסיק של עובד זר בהיטל..." (ה"ח הממשלה 25, כ"ח בניסן התשס"ג, עמ' 350):

"בפרק י' לחוק התכנית הכלכלית נקבע כי בשל העסקתו של עובד זר ייגבה מן המעסיק היטל בשיעור 8% מסך כל ההכנסה של העובד הזר ששילם בשנת מס. גם לאחר הטלת ההיטל האמור נותרה עלות העסקת עובד זר נמוכה באופן משמעותי מעלות העסקת עובד ישראלי...קיים צורך לצמצם את הפער בין עלויות ההעסקה כאמור, כדי לשפר את סיכוייהם של דורשי העבודה הישראלים להשתלב בשוק העבודה" (ה"ח הממשלה 64, ח' בחשוון התשס"ד, עמ' 146).

"בהתאם למדיניות הממשלה המבקשת לייקר את עלות העסקת עובד זר, מוצע לקבוע כי ההיטל ... יועלה ויעמוד על..." (ה"ח הממשלה 260, ח' בחשוון התשס"ז, עמ' 50).

"כדי להקטין את התמריץ להעסקת עובד זר, ולנוכח ההשפעה השלילית של העסקת עובדים זרים על שוק העבודה בישראל, מוצע להעלות את שיעור ההיטל..." (ה"ח הממשלה 436, כ"ד בסיוון התשס"ט, עמ' 395).

תכלית זו של החוק, צוינה גם בפסיקת בית המשפט העליון:

"היטל המעסיקים מעניק תמריץ שלילי להעסקת עובדים זרים, וזו אף תכליתו" [\[בג"ץ 2587/04 יצחק בוכריס ואח' נ' פקיד שומה חדרה ואח' \(פורסם בנבו\) \(ניתן ביום 23.6.05\) בס' 8 לפסק הדין\]](#).

"התכלית בהטלת היטל על העסקת עובד זר, כמו גם על העלאת שיעורו, היא ליצור תמריץ שלילי להעסקתו באמצעות העלאת העלות הכרוכה בכך בהשוואה להעסקת עובד ישראלי" [\[בג"ץ 1631/08 ניצנים ניהול והשמה \(2002\) בע"מ ואח' נ' רשות המיסים בישראל \(פורסם בנבו\) \(ניתן ביום 23.11.11\) בס' 34 לפסק הדין\]](#).

תכליתו של חוק ההיטל, מתקיימת לסברתי, לא רק ביחס לעובדים זרים המוזמנים לישראל מראש ע"י מעסיקים, ואשר זוכים לאשרת עבודה, עמה נכנסים הם לתחומי המדינה, אלא גם ביחס למסתננים המגיעים לישראל, ומבקשים לעבוד בה, וזאת, ללא תלות בסיבה שבגינה נכנסו לארץ מלכתחילה.

לשון החוק, תומכת אף היא לסברתי, במסקנה, לפיה יש להחיל את ההיטל גם על העסקת מסתננים השוהים בארץ, מכוח אשרת שהיה זמנית מסוג 2(א)(5), באשר המשמעות הפשוטה של המונח "עובד זר", כוללת כל מי שנמצא בתחומי המדינה ועובד בה, ואשר איננו תושב המדינה.

סבורני, כי משהוחל ההיטל, על העסקת עובדים זרים בעלי היתר עבודה בישראל, לאחר שעמדו בתנאי הבקרה והמכסות בענפי התעסוקה, הרי שיש להחילו, מקל וחומר, על העסקת עובדים זרים שהסתננו לישראל, לא קיבלו היתר עבודה בישראל, ולא נקבעו לגביהם כל מכסה או אמצעי בקרה.

מעבר לכך, קשה להלום, כי דווקא מי שמעסיק עובד זר, אשר נכנס ארצה כדין ובהיתר, יחויב בהיטל, ואילו מי שמעסיק עובד זר שהסתנן ללא היתר, יופטר מחובה זו. הדבר עלול לעודד, העדפת העסקת עובדים זרים שאינם בני הרחקה, על פני עובדים זרים בהיתר, ועל פני תושבי ישראל, ולעודד המשך ההסתננות לישראל לצרכי פרנסה - תופעה שהמדינה מבקשת למנוע.

העובדים לא הוכרו בתקופה הרלוונטית כפליטים. אין חולק על כך שיש לאפשר להם לחיות ולהתפרנס בכבוד, כל עוד הם נמצאים בתחומי המדינה. עם זאת, ההיטל אינו מוטל על העובדים, אלא על המעסיקים, וזאת כאמור, למעשה, כדי ליצור העדפה מתקנת לטובת עובדים ישראלים. כל עוד לא יוכרו כפליטים, וכל עוד לא הוחרגה העסקתם מפורשות, מתחולת ההוראה בדבר תשלום היטל, אין מקום להחיל לגביהם פרשנות, החורגת מלשונו של החוק ומתכליתו.

נראה אפוא, כי כל עוד עומדות הוראות החוק שצוטטו לעיל בתוקף, וכל עוד לא יפטור המחוקק את המעסיקים, מתשלום היטל בגין עובדים שהסתננו לישראל ומבקשים בה מקלט, במפורש, הרי שחלה חובת תשלום ההיטל, בגין העסקת עובדים אלה.

15. סבורני, כי יש לדחות, את טענות העסקת המערערות, בדבר הפרת הבטחה שלטונית, ובדבר הפרת חובת תום הלב, או אי קיום מדיניות ראויה, בעניין מבקשי המקלט מצד המדינה, ואין גם לקבל, את ניסיון של המערערות, לייחס למבקשי המקלט (מעין) סטטוס, של "מעין פליט" שהן מבקשות לייחס להם, ואשר מכוחו מבקשות הן, שלא להחיל על העסקתם את חובת תשלום ההיטל.

המערערות לא הצביעו, על התחייבות כלשהי מצד המדינה שלא לגבות היטל בגין העסקת העובדים בבתי המלון, בכתב או בעל פה. המערערות גם לא הפנו לכל מסמך, אשר ממנו עשויה להשתמע עמדה של המדינה, לפיה יגבה היטל, ביחס להעסקת מבקשי מקלט, הגם שהם אינם תושבי ישראל. המערערות הסיקו את המסקנה האמורה, מתוך הנסיבות אשר הובילו להעסקת מבקשי המקלט על ידן, לרבות פניות של גורמים בצה"ל וברשויות נוספות, אשר היו מעוניינים בהעסקת המסתננים מבקשי המקלט, וכאשר להבנתן, הסכמתן להעסיק את העובדים שירתה אינטרסים של המדינה. כך עולה מעדויות עדי המערערות, אשר השתתפו בישיבות עם נציגי המדינה בעניין, ואשר אף אחד מהם לא טען, כי נאמר לו מפורשות, על ידי גורם מוסמך מטעם המדינה, כי לא יגבה היטל בגין עובדים אלה.

המערערות מפנות לסיכומי ישיבה מיום 28.2.08 ומיום 6.3.08, המתייחסים לשיבות בהן השתתפו נציגי התאחדות המלונות ונציגי משרדי הרווחה, התיירות, החקלאות והפנים, לצד גורמים מעיריית תל אביב, ואשר בהן נדונה העסקת מבקשי מקלט. מן המסמך האמור עולה, כי הועלתה דרישה מצד מעסיקים פוטנציאליים (בתחום החקלאות דווקא) לפיה **"המעסיקים לא יידרשו לשלם אגרות ומיסים מיוחדים על העסקת הפליטים"**. דא עקא, מעבר לכך שהדרישה לא הועלתה על ידי נציג התאחדות המלונות שהשתתף באותה פגישה, אלא ע"י נציג החקלאים, הרי שהתיבה **"...אגרות ומיסים מיוחדים..."**, איננה כוללת בהכרח, את היטל העובדים הזרים אשר הוטל ונקבע תקופה ארוכה קודם הישיבות האמורות, ומכל מקום, אין במסמכים, הסכמה של נציגי המדינה לאותה דרישה. עד המערערות, מר יואב בכר, אמנם העיד בחקירתו הנגדית, כי במהלך אחת הפגישות האמורות, בה השתתף, שמע מנציג המדינה הסכמה מפורשת לדרישתם האמורה של החקלאים, אלא שקשה לקבל גרסה זו, לא רק משום שהיא מהווה, ביחס לנקודה זו, עדות יחידה של עד המעוניין בתוצאות המשפט, אלא גם משום שעלתה לראשונה במהלך החקירה הנגדית של העד, ולא פורטה בתצהיר עדותו הראשית, ומעבר לאמור, תשובה נטענת זו, לא נכללה בסיכום הישיבה האמורה.

יודגש, כי מן הראיות עולה, שלא נעשתה פנייה רשמית מצד התאחדות המלונות, או מצד מי מהמערערות, אל רשות המיסים, במטרה להבהיר, את עמדת הרשות ביחס לתחולת ההיטל על העסקת מבקשי מקלט, דבר שהיה, לסברתי, מתבקש בנסיבות. במצב דברים זה, לא התקיימו התנאים שנקבעו בפסיקה לעניין הבטחה שלטונית, וממילא אין יסוד לטענה בדבר הפרת הבטחה שכזו.

סבורני, כי אין לקבל את הטענה, בדבר יצירת מעמד של "מעין פליט" בשל הימנעותה הנטענת של המדינה, מלברר במהירות ראויה את בקשותיהם של מבקשי המקלט להכיר בהם כפליטים. ראשית, יש להדגיש כי אנו עוסקים במסגרת הדיון בערעור בשנות המס 2008-2012, ואילו טיעוניהם של ב"כ המערערות בנקודה זו הועלו בשנים 2014-2016 (השנים שבמהלכן הוגשו הערעורים). ספק, אם ניתן לומר, כי באיזו משנות המס האמורות, חלפה כבר תקופה בלתי סבירה לדיון בבקשות המקלט של מי מהעובדים, אשר אליהם מתייחסים הערעורים. מעבר לאמור, יש יסוד לטענות ב"כ המשיבים בנקודה זו – בהתייחס לשנות המס הרלוונטיות, ובלי לקבוע מסמרות לעניין פרק הזמן שחלף עד הדיון בערעורים – הן לעניין הקושי האובייקטיבי בבירור בקשות המקלט באותן תקופות, נוכח מספרם הגדול של המסתננים מאפריקה באותה תקופה, ולעניין זה נזכיר את דבריה של נציגת נציבות האו"ם לפליטים בישראל אשר צוטטו לעיל (עמ' 127 בנספח 9 לתצהיר עדת המערער הגב' סיגל רוזן); והן לעניין סבירותה – ביחס לתקופה הרלוונטית – של מדיניות הממשלה, בדבר מתן הגנה קבוצתית למסתננים מאריתריאה ומצפון סודן.

אין גם לקבל את יתר הטענות, אשר מכוונות להעדר הצדקה "מוסרית", או כלכלית, לגביית ההיטל, נוכח היתרון שצמח למדינה כתוצאה מהעסקת העובדים על ידי המערערות, או הקשיים והעלויות הכרוכים בהעסקת העובדים, לרבות הטענה בדבר הפיריון הנמוך

בעבודתם. ראשית, טענות אלה, אינן יכולות לגבור על הוראות החוק, המטילות – על פי הפרשנות שהתקבלה לעיל – חובת תשלום היטל, בגין העסקת כל עובד, נתין זר, שאיננו תושב ישראל. מעבר לכך, אין ספק, כי העסקת העובדים הקלה על המדינה בהתמודדות עם שהייתם בארץ לאחר הסתננותם, במישורים מסוימים, אבל, יחד עם זאת, ברי לסברתי, כי העסקת העובדים שירתה גם את האינטרס של בעלי בתי המלון, ובכללם המערערות, דווקא על רקע החוסר בכוח אדם שנוצר, עקב ביטול מכסות העובדים הזרים בתחום המלונאות, וחוסר ההצלחה הנטען, של מבצע עובדה השני.

16. המערערות טענו כאמור, כי כאשר חוקק חוק ההיטל, לא הייתה כל כוונה להחילו במקרים הדומים לענייננו, וכי הוא נועד ליתן מענה, להעסקה נרחבת של עובדים זרים, אשר הגיעו ארצה ביוזמת מעסיקים, למטרות עבודה בלבד, ואשר הועסקו באשרות עבודה. עוד טענו, כי תכלית החוק אינה מתקיימת, ביחס להעסקת עובדי מקלט, בשל השוני הרלוונטי בינם ובין אותם עובדים זרים, ועוד טענו, כי גביית ההיטל בגין העסקת מבקשי המקלט, לא הובאה בחשבון, על ידי המדינה, במסגרת עריכת תקציביה בשנים הרלוונטיות. המערערות נשענו לעניין זה, במידה רבה, גם על עדותו של מר בועז סופר. מר סופר, העיד על הרקע לחקיקת חוק ההיטל, אשר לעיצובו היה שותף, על מטרותיו, ועל אופן אכיפתו, בתקופות שקדמו לתחילת גלי ההסתננות ההמונית לישראל מאפריקה. בין היתר, העיד: **"...כסמנכ"ל לתכנון וכלכלה ברשות המסים בתקופת הכנתו, עיצובו וחקיקתו של חוק ההיטל ברצוני להדגיש, כי אותם זרים שאינם ברי הרחקה כלל לא עמדו לנגד עינינו בהליך גיבושו של חוק ההיטל וההיטל חוקק בהתייחס לעובדים הזרים המובאים לישראל בתהליך מסודר ביוזמת המעסיקים הן בנוגע למהות העבודה בגינה נדרש עובד זר והן בנוגע לעובד זר עצמו, כישוריו, ומדינת המקור ממנה הוא מגיע. למיטב ידיעתי, בתקופת חקיקתו וגיבושו של חוק ההיטל כלל לא הייתה במדינת ישראל תופעה נרחבת של זרים שאינם ברי הרחקה והחוק חוקק בהתייחס לעובדים הזרים המובאים לארץ על ידי המעסיקים במסגרת חוק עובדים זרים."**

אך לא רק זאת, גם בשנים בהן פשטה בישראל התופעה של זרים שאינם ברי הרחקה, אנו במשרד האוצר, עד שנת 2010, בה כיהנתי בתפקידי כסמנכ"ל לתכנון וכלכלה ברשות המיסים, לא התחשבנו בתחזית ההכנסות לצורך בניית תקציב המדינה בהטלת היטל עובדים זרים על העסקת זרים שאינם ברי הרחקה. זאת, למרות שתופעת העסקתם בישראל הייתה ידועה וגם היקפי המסתננים שחדרו לישראל מדי שנה הייתה תופעה מוכרת שנערכו לגביה דיונים בהקשרים שונים בממשלה..."

המשיבים העידו כאמור, את מר נועם זוסמן, אשר עסק אף הוא בנושא העובדים הזרים, בהיותו עובד משרד האוצר, ותצהיר עדותו הראשית, כלל טענות עובדתיות אשר על יסודן נטען, כי תכליות חוק ההיטל מתקיימות, ביחס להעסקת מבקשי המקלט.

אינני סבור, כי יש בעדותו של מר סופר, לעניין הנסיבות והשיקולים שעמדו בבסיס חקיקת חוק ההיטל אשר בעיצובו היה מעורב – ואינני מטיל ספק במהימנות עדותו ביחס לעניינים אלה – כדי לשנות את המסקנה, בדבר חלות ההוראות בעניין הטלת ההיטל, על העסקת מבקשי מקלט, נוכח תכליות החוק.

באופן עקרוני, ראיות לעניין כוונת המחוקק, עובר למעשה החקיקה, עשויות להיות רלוונטיות לפרשנות הוראות החוק, ולהבנת מטרותיו. נפסק לעניין זה: "אכן, אנו מחפשים את תכלית החוק ולא את כוונתם של מחוקקיו. אנו עוסקים באנאליזה של החוק ולא בפסיכואנאליזה של המחוקק... עם זאת, הפסיכואנאליזה של המחוקק ורצון המחוקק עשויים ללמד על התכלית המונחת ביסוד החוק, ובכך לסייע לשופט – הפרשן בקביעת תכלית החוק ובמתן משמעות משפטית ללשונו. אכן, ההיסטוריה החקיקתית עשויה להוות את אחד הגורמים המסייעים לבית המשפט בגיבוש ההכללה, העומדת ביסוד החוק. משגיבש בית המשפט הכללה זו, הוא מפרש על פיה את לשון החוק (בג"ץ 142/89 תנועת לאו"ר-לב אחד ורוח חדשה נ' יושב ראש הכנסת פ"ד מד (3) 529, 544). דא עקא, לא היה לסברתי, בעדותו של מר סופר, לעניין הרקע בחקיקת החוק, והמטרות שהתכוונו מחוקקיו להשיג אז, כדי לחייב את מסקנותיו ומסקנות המערערות, לפיה, לא התקיימה תכלית החקיקה ביחס למבקשי מקלט. מקובלת עלי בעניין זה, עמדתו של העד מר זוסמן, כמצוטט לעיל מתוך תצהיר עדותו הראשית, וכפי שפורטה במהלך חקירתו הנגדית, אשר לפיה, פגעה העסקת מבקשי המקלט בפועל בהעסקת עובדים ישראלים בבתי המלון, שכן, אלמלא הועסקו מבקשי המקלט בעבודות חדרנות וניקיון, צפויים היו בסופו של דבר למלא משרות אלה עובדים ישראלים, אשר היו זוכים לתנאי העסקה טובים יותר על ידי המלונות, משיקולים כלכליים ברורים של ביקוש והיצע העבודה. כן מקובלת עלי דעתו, לפיה העסקת מבקשי המקלט, הייתה כרוכה בהשלכות חברתיות וכלכליות נוספות, רחבות יותר (כגון הגברת המוטיבציה של מהגרי עבודה להסתגל ארצה, לצורכי עבודה, כאמור בסעיף 14 לעיל).

אוסף ואדגיש, כי גם אילו היה מקום לקבוע, כי תכליות חוק ההיטל אינן מתקיימות בפועל, ביחס להעסקת מבקשי מקלט, הרי שהוראות החוק עומדות בעין, וחלות, על פי הפרשנות דלעיל, על כל עובד שאיננו תושב ישראל, בכפוף לחריגים המפורשים המנויים בחוק ההיטל. זהו, לסברתי דברו הברור של המחוקק, ויש לראות את רשימת החריגים הקבועה בחוק, כרשימה סגורה, על רקע מטרותיו של החוק. בהינתן ההוראה הכללית ורשימת החריגים האמורה, הרי שאין לסברתי, לקבל טענות בדבר אי החלת ההיטל במקרים נוספים, מטעמים כלכליים או מטעמים אחרים. מסקנה זו מחייבת, גם דחיית יתר טענותיהן של המערערות.

17. מכאן, כי לא נפל בהחלטות המשיבים, או בשומות פגם העשוי להצדיק התערבות בגדרם של הערעורים, ועל כן יש לדחותם.

18. לפיכך, נדחים הערעורים.

נוכח סכומי המס שבמחלוקת, והיקף ההתדיינות בפועל, תשלמנה המערערות, יחד ולחוד, למשיבים, הוצאות הדיון בערעורים בסך 150,000 ₪.

ניתן היום, י"ג אב תשע"ו, 17 אוגוסט 2016, בהעדר הצדדים.

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

גד גדעון 54678313-/-

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה